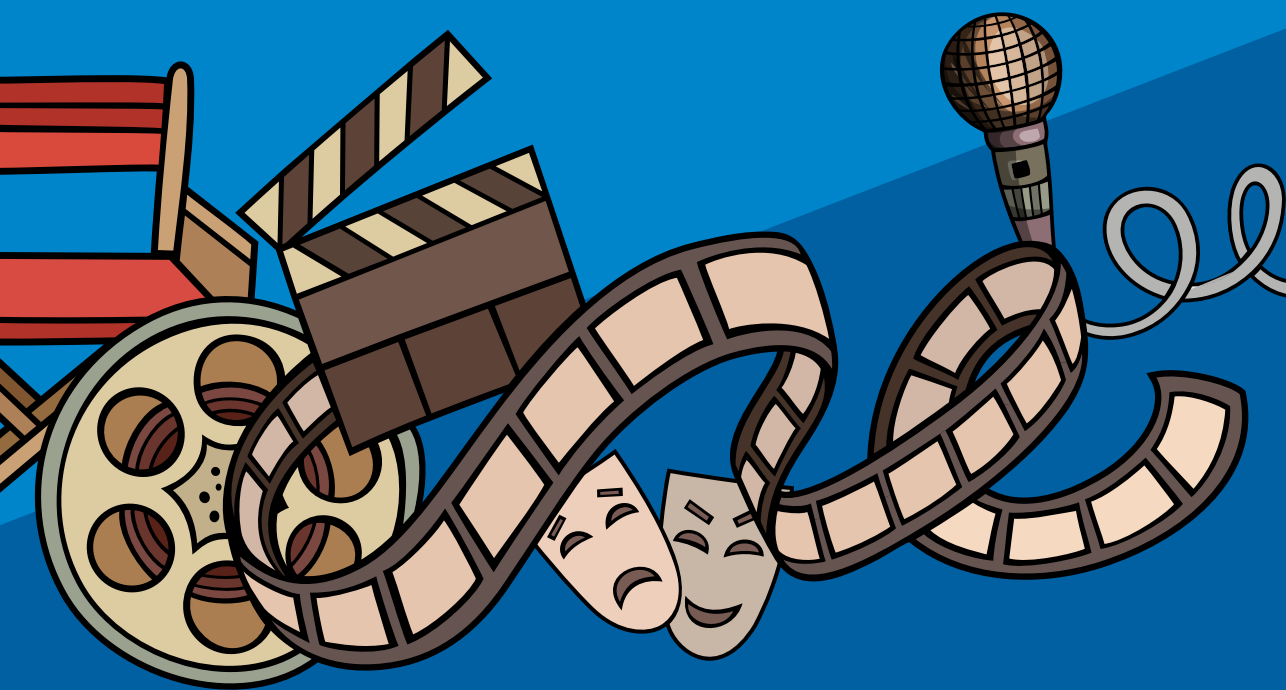

Συμμετοχή παιδιών σε οπτικοακουστικές και καλλιτεχνικές παραγωγές

Οδηγός για επαγγελματίες και γονείς

Συμμετοχή Παιδιών σε Οπτικοακουστικές και Καλλιτεχνικές Παραγωγές

Οδηγός για επαγγελματίες και γονείς

Ο παρών Οδηγός που απευθύνεται σε επαγγελματίες και γονείς συνοδεύεται από τον Οδηγό που απευθύνεται σε παιδιά και έχει τίτλο «ΣυΜΜΕτέχω. Οδηγός για παιδιά που συμμετέχουν σε τηλεοπτικές και καλλιτεχνικές παραγωγές» (www.childcom.org.cy).

Οι εκδόσεις «Συμμετοχή παιδιών σε οπτικοακουστικές και καλλιτεχνικές παραγωγές. Οδηγός για επαγγελματίες και γονείς» και «ΣυΜΜΕτέχω. Οδηγός για παιδιά που συμμετέχουν σε τηλεοπτικές και καλλιτεχνικές παραγωγές», συνιστούν δημιουργία της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, Λήδας Κουρσουμπά.

ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ, ΤΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ:
Μαρία Ρωσσίδου, Χριστιάνα Πασά, Ελένη Κοτζιαμάνη και Σοφία Χατζηφεσσά.

ΣΥΝΕΙΣΦΕΡΑΝ ΕΠΙΣΗΣ:

Νικολέττα Χαραλαμπίδου, Κυριάκος Παχουλίδης και Κυριάκος Μιχαήλ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:

Ευχαριστίες στην Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, το Φορέα Ελέγχου Διαφήμισης και τα ΜΜΕ (τηλεοπτικούς οργανισμούς, εταιρείες παραγωγής σειρών μυθοπλασίας, εταιρείες παραγωγής διαφημίσεων) για τη συμμετοχή και συνεισφορά τους στη διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε όσον αφορά τη συμμετοχή παιδιών σε τηλεοπτικές παραγωγές.

Ευχαριστίες στο Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου, τη Συμφωνική Ορχήστρα Νέων Κύπρου, το Πρόγραμμα Ανάπτυξης Μουσικών Ταλέντων του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, το Μπαλέτο Νέων Λευκωσίας και στους επαγγελματίες από το χώρο του θεάτρου, του χορού και της μουσικής για τη συμμετοχή και συνεισφορά τους στη διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε όσον αφορά τη συμμετοχή παιδιών σε καλλιτεχνικές παραγωγές.

Ευχαριστίες, στους γονείς για τη συμμετοχή και συνεισφορά τους στη διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε όσον αφορά τη συμμετοχή παιδιών σε παραγωγές.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στα παιδιά για τη συμμετοχή τους στα εργαστήρια που πραγματοποιήθηκαν, καθώς και για τις απόψεις/εισηγήσεις που κατέθεσαν σχετικά με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους κατά τη συμμετοχή τους σε παραγωγές.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: Mbloo Ltd (www.mbloo.com)

ΕΚΔΟΣΗ: ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΓΤΠ 201/2017 - 300

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΚΩΝΟΣ ΛΤΔ

© Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, 2017

Δημοσίευση ή αναδιτύπωση, ολόκληρης ή μέρους της παρούσας έκδοσης, επιτρέπεται με την προϋπόθεση ότι γίνεται η κατάλληλη αναφορά στην πηγή.

Απαγορεύεται αναπαραγωγή ή/και μετάδοση για εμπορικούς σκοπούς, ολόκληρης ή μέρους της παρούσας έκδοσης, με οποιαδήποτε μορφή ή/και με οποιοδήποτε μέσο.

Αναπαραγωγή, ολόκληρης ή μέρους της παρούσας έκδοσης, επιτρέπεται για ενημερωτικούς, εκπαιδευτικούς σκοπούς, καθώς και για επαγγελματικούς –μη εμπορικούς- σκοπούς, με τη γραπτή άδεια της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

ISBN: 978-9963-50-467-1

Περιεχόμενα

Μέρος Α

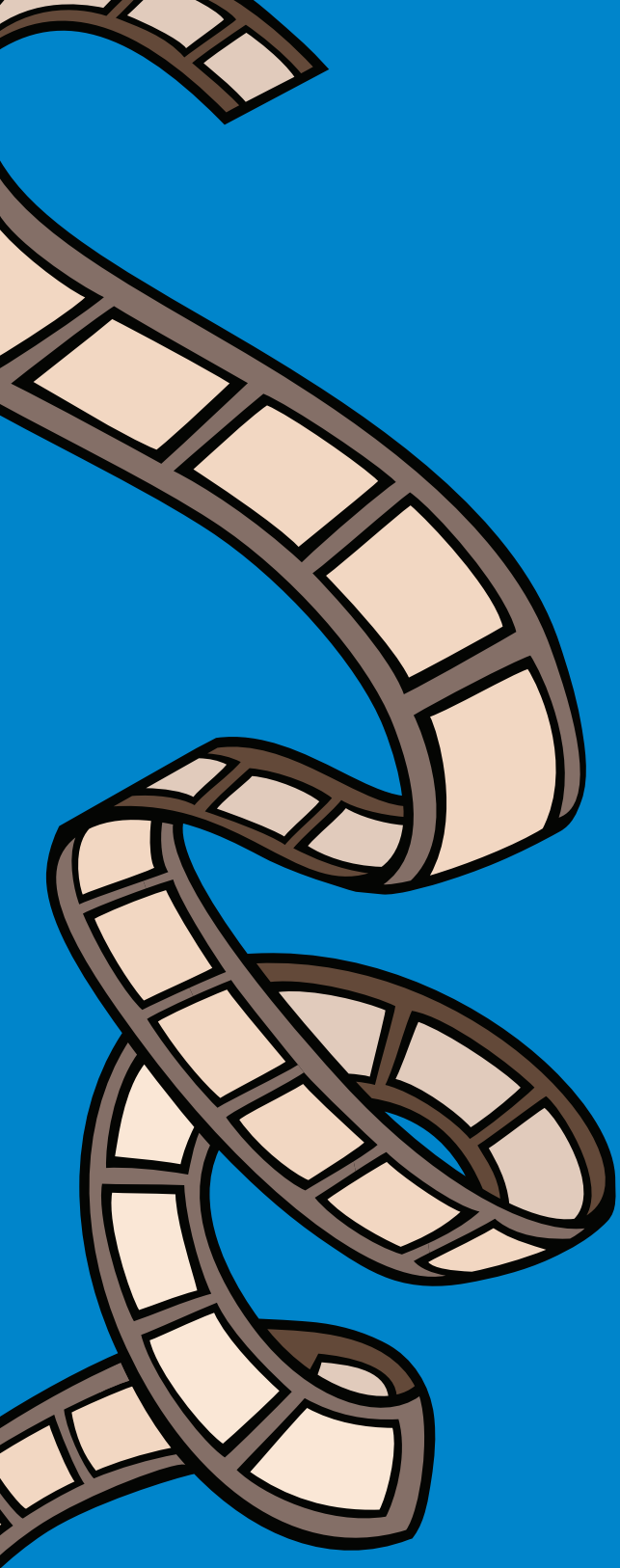
I. Πρόλογος	1
II. Διαδικασία	2
III. Πεδίο εφαρμογής	4

Μέρος Β

Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού και τα Δικαιώματα της Σύμβασης σε σχέση με τη συμμετοχή παιδιών σε οπτικοακουστικές και καλλιτεχνικές παραγωγές	5
--	---

Μέρος Γ' - Κατευθυντήριες Γραμμές

1. Προϋποθέσεις Εκτίμησης του Συμφέροντος του Παιδιού	11
2. Προϋποθέσεις Περιεχομένου	12
3. Προϋποθέσεις Συμμετοχής	15
4. Προϋποθέσεις Ασφάλειας και Υγείας	17
5. Προϋποθέσεις Προστασίας	19
6. Ρυθμιστικό Πλαίσιο	21

Μέρος Α'

I. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η σύγχρονη θεώρηση του παιδιού, η οποία θεμελιώνεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αναγνωρίζει το παιδί ως υποκείμενο δικαιωμάτων και ενεργό πρωταγωνιστή στη ζωή. Αποδεσμεύει το παιδί από το σφικτό προστατευτισμό της οικογενειακής εστίας και του δίνει πρόσβαση στη δημόσια σφαίρα. Την ίδια στιγμή, δημιουργεί τις προϋποθέσεις εκείνες που διασφαλίζουν ότι η κοινωνική παρουσία και η συμμετοχή του παιδιού θα γίνεται με απόλυτο σεβασμό στην εγγενή αξιοπρέπειά του, θα δομείται στη βάση των αναπτυσσόμενων του ικανοτήτων και θα εξυπηρετεί το συμφέρον του.

Στις σύγχρονες κοινωνίες ο χώρος των ΜΜΕ και του θεάματος επεκτείνεται συνεχώς, καλύπτοντας σημαντικό μέρος και με διαφορετικές εκφράσεις, τη δημόσια σφαίρα. Το παιδί διεκδικεί - και κατέχει - μια θέση και συμμετοχή στους χώρους αυτούς, υπό την ευρύτερη έννοια του όρου διαμορφώνοντας μαζί του μια πολυσύνθετη και πολυδιάστατη σχέση. Ένα σημαντικό μέρος των παραγωγών - οπτικοακουστικών και καλλιτεχνικών - είτε απευθύνονται σε παιδιά ή απευθύνονται σε παιδιά και ενήλικες. Παράλληλα, πολλές παραγωγές πραγματεύονται θέματα που αφορούν άμεσα ή έμμεσα την παιδικότητα ή/και προβάλλουν και προωθούν διαφορετικές αντιλήψεις/εικόνες της παιδικότητας. Η ενεργός συμμετοχή, τέλος, του παιδιού σε τέτοιου είδους παραγωγές γνωρίζει τα τελευταία χρόνια μια συνεχή αύξηση.

Ως Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, με ενδιαφέρει ιδιαίτερα το πώς η παρουσία ή/και η διασύνδεση του παιδιού με το χώρο των ΜΜΕ και του θεάματος, είναι δυνατόν να λειτουργήσει επ' ωφελεία του παιδιού και στη βάση του σεβασμού των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς του. Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων μου έχω προχωρήσει σε αριθμό πολυεπίπεδων παρεμβάσεων και δράσεων¹ σε θέματα που άπτονται της σχέσης του παιδιού με ή στο χώρο των ΜΜΕ και του θεάματος.

Η παρούσα έκδοση, η οποία απευθύνεται σε επαγγελματίες και γονείς, καθώς και η αντίστοιχη που απευθύνεται σε παιδιά, εστιάζουν στο παιδί πρωταγωνιστή σε οπτικοακουστικές και καλλιτεχνικές παραγωγές. Η ανάπτυξη των Κατευθυντήριων Γραμμών για τη συμμετοχή του παιδιού, που περιλαμβάνονται στους Οδηγούς, έγιναν φυσικά, με σημείο αναφοράς το θεσμικό πλαίσιο των δικαιωμάτων του παιδιού και, ως εκ τούτου, έχουν καθολική ισχύ. Οι Οδηγοί όμως αποκτούν ιδιαίτερη, πρόσθετη, θα έλεγα, αξία, στο κυπριακό συγκείμενο, δεδομένου ότι για την ανάπτυξή τους έχουμε αντλήσει από τη συσσωρευμένη σχετική εμπειρία του Θεσμού, από την εμπειρογνωμοσύνη αρμόδιων Αρχών, Κύπριων επαγγελματιών στο χώρο των ΜΜΕ και του θεάματος και από τις βιωματικές εμπειρίες παιδιών που έχουν στο παρελθόν συμμετάσχει σε οπτικοακουστικές και καλλιτεχνικές παραγωγές στην Κύπρο. Υπό την έννοια αυτή, οι Οδηγοί δεν αποτελούν μια θεωρητική άσκηση, αλλά πρακτικά εργαλεία, τόσο για κάθε επαγγελματία, φυσικό ή νομικό πρόσωπο που δραστηριοποιείται στους συγκεκριμένους χώρους στην Κύπρο, όσο και σημείο αναφοράς/ενημέρωσης για γονείς και για παιδιά τα οποία θέλουν να συμμετέχουν ή συμμετέχουν σε παραγωγές. Ευελπιστώ ότι ως τέτοιοι θα τύχουν της ανάλογης αξιοποίησης.

Λήδα Κουρσουπά
Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού

¹Για τις παρεμβάσεις και δράσεις βλέπε στο www.childcom.org.cy.

II. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η δημιουργία του συγκεκριμένου Οδηγού διαμορφώθηκε μετά από:

A. Τη μελέτη των εξής:

- ▶ Αρχών και δικαιωμάτων της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (στο εξής η «Σύμβαση») και της Νομολογίας της, που σχετίζονται με τη συμμετοχή παιδιών σε οπτικοακουστικές και καλλιτεχνικές παραγωγές.
- ▶ Εθνικής Νομοθεσίας² που ρυθμίζει τα θέματα των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, της απασχόλησης των παιδιών και της ασφάλειας και υγείας στο χώρο εργασίας.
- ▶ Κατευθυντήριων γραμμών για τη ρύθμιση της συμμετοχής των παιδιών σε οπτικοακουστικές παραγωγές, που ετοιμάστηκαν από Επιτρόπους Προστασίας των Δικαιωμάτων των Παιδιών, άλλων χωρών³.
- ▶ Ερευνητικών δεδομένων της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με τη συμμετοχή παιδιών σε οπτικοακουστικές παραγωγές⁴.
- ▶ Κατευθυντήριες γραμμές και καλές πρακτικές για την προστασία και ευημερία των παιδιών⁵.

²Οι περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμοι του 1998 μέχρι του 2017 [7(Ι)/1998 όπως τροποποιήθηκε]; Οι περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμοί του 2000 και 2006 (Κ.Δ.Π. 10/2000, όπως τροποποιήθηκε); Οι περί Προστασίας των Νέων κατά την Απασχόληση Νόμοι του 2001 ως το 2012 [48(Ι)/2001 όπως τροποποιήθηκε]; Οι περί Προστασίας των Νέων κατά την Απασχόληση Κανονισμοί του 2012 [Κ.Δ.Π. 78/2012]; Οι περί Ασφαλείας και Υγείας στην Εργασία Νόμοι του 1996 ως το 2015 [89(Ι)/1996 όπως τροποποιήθηκε].

³National Commission for Protection of Child Rights (NCPCR) India. (2010-2011). Guidelines to regulate child participation in TV serials, reality shows and advertisements.

⁴Shmueli, B. (2015). Children in reality tv: Comparative and International perspectives. *Duke Journal of Comparative & International Law*. Vol 25:289-360; Cianci, C. (2009). Entertainment or Exploitation?: Reality television and the inadequate protection of child participants under the Law. *Southern California Interdisciplinary Law Journal*, Vol.18:363-394; Office of Communications (Ofcom) (UK). (2007). Children in programmes: An independent research report for Ofcom by Sherbet Research.; Weaver, S. (2005). From Bracelets to Blowjobs: The Ideological representation of childhood Sexuality in the Media. *The McMaster Journal of Communication*, Vol 2(1): article 5; Davies, M.M. & Mosdell, N. (2001). Consenting Children? The use of children in non-fiction television programmes. *Broadcasting Standards Commission*.

⁵Department of Health & Children (Ireland). (1999). Our Duty to Care. The Principles of good practice for the protection of children & young people.

- ▶ Πολιτικές Προστασίας παιδιών και Κώδικες Δεοντολογίας για οπτικοακουστικές παραγωγές⁶.
- ▶ Πολιτικές Προστασίας παιδιών, Κώδικες Δεοντολογίας και καλές πρακτικές για καλλιτεχνικές παραγωγές⁷.

B. Τη λήψη των απόψεων και εισηγήσεων αρμόδιων Αρχών, επαγγελματιών, παιδιών και γονιών μέσα από:

- ▶ Διαβούλευση με εκπροσώπους της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, του Φορέα Ελέγχου Διαφήμισης και των ΜΜΕ (τηλεοπτικών οργανισμών, εταιρειών παραγωγής σειρών μυθοπλασίας, εταιρειών παραγωγής διαφημίσεων) για τις διαδικασίες/πρακτικές/κριτήρια όσον αφορά τη συμμετοχή παιδιών σε τηλεοπτικές παραγωγές.
- ▶ Διαβούλευση με εκπροσώπους του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου, της Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων Κύπρου, του Προγράμματος Ανάπτυξης Μουσικών Ταλέντων του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Μπαλέτου Νέων Λευκωσίας και με επαγγελματίες από το χώρο του θεάτρου, του χορού και της μουσικής, για τις διαδικασίες/πρακτικές/κριτήρια όσον αφορά τη συμμετοχή παιδιών σε καλλιτεχνικές παραγωγές.
- ▶ Δύο εργαστήρια στα οποία συμμετείχαν παιδιά ηλικίας 6–15 ετών, με εμπειρία σε επαγγελματικές παραγωγές στο χώρο των ΜΜΕ ή του θεάματος. Στα πλαίσια των εργαστηρίων καταγράφηκαν οι εμπειρίες των παιδιών από τη συμμετοχή τους σε τέτοιες παραγωγές, καθώς και λήφθηκαν, κατόπιν εκπαίδευσης στα δικαιώματά τους, οι απόψεις/εισηγήσεις τους σχετικά με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους κατά τη συμμετοχή τους σε αυτές.
- ▶ Διαβούλευση με γονείς παιδιών που συμμετείχαν σε τέτοιου είδους τηλεοπτικές και καλλιτεχνικές παραγωγές.

Η γνώση, η εμπειρία και οι εισηγήσεις που καταγράφηκαν από τις πάνω διαβουλεύσεις και τα εργαστήρια με τα παιδιά, είχαν σημαντική συνεισφορά στη διαμόρφωση σφαιρικής και αντιπροσωπευτικής εικόνας όσον αφορά τις συνθήκες και τη γενικότερη μεταχείριση που τα παιδιά τυγχάνουν ή θα πρέπει να τυγχάνουν κατά τη συμμετοχή τους σε παραγωγές, τα οποία λήφθηκαν υπόψη κατά τη συγγραφή του συγκεκριμένου Οδηγού (στο εξής ο «Οδηγός»).

⁶Κώδικας Δεοντολογίας Ψυχαγωγικών και Επιμορφωτικών εκπομπών του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης Ελλάδος, (2015); British Broadcasting Corporation (BBC). (2015). Child Protection Policy; British Broadcasting Corporation (BBC). (2013). Code of Conduct: Child protection; British Broadcasting Corporation (BBC). (2015). In-House Guidance for the Licensing of Children in Productions; Κυπριακός Κώδικας Δεοντολογίας Επικοινωνίας, του Φορέα Ελέγχου Διαφήμισης (2012); Κυπριακός Κώδικας Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας, της Επιτροπής Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας.

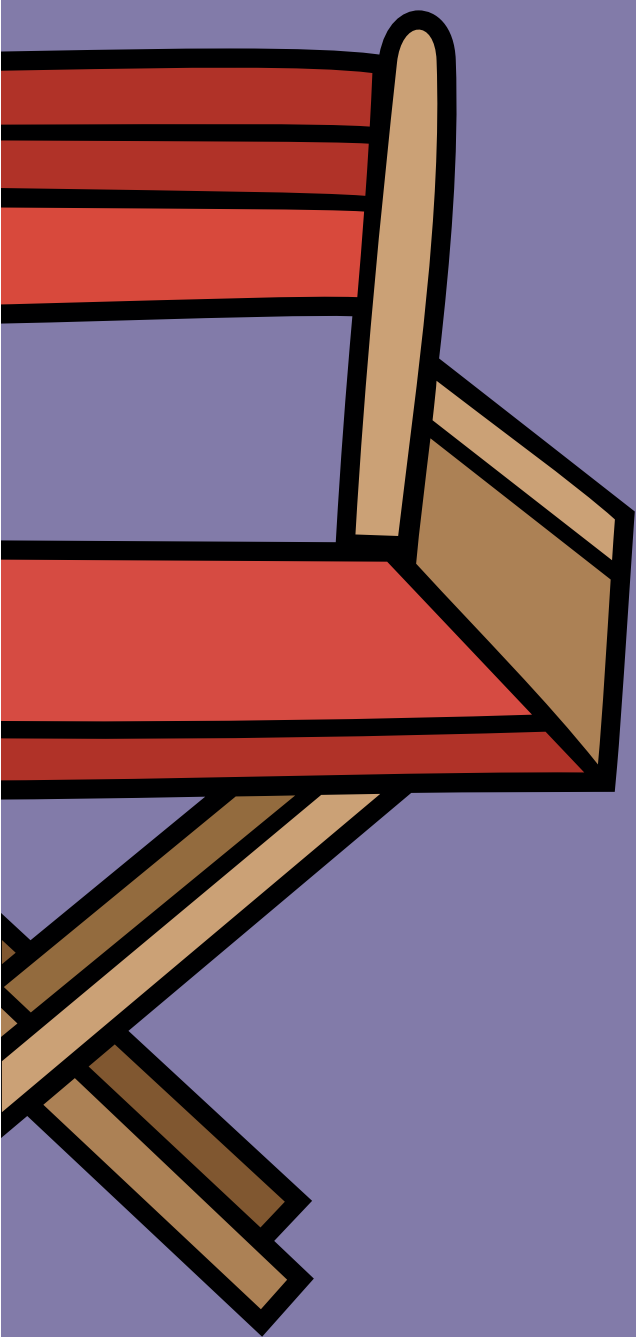
⁷Arts Council England. (2005). Keeping arts safe. Guidance for artists and arts organisations on safeguarding children, young people and vulnerable adults; The Arts Council/An Chomhairle Ealaíon (Ireland). (2005). Guidelines for the protection and welfare of children and young people in the Arts Sector; The Arts Council/An Chomhairle Ealaíon (Ireland). (2009). Solo Practitioner code of practice for working with children and young people; Pro Arts Empowering Young People & Community Voluntary Service (2013). Pro Arts Child Protection and code of conduct for all pro arts staff.

III. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

1. Με τον όρο «**παιδί**», σύμφωνα με τη Σύμβαση, ορίζεται κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών και, επομένως, στον Οδηγό, οπουδήποτε γίνεται αναφορά σε παιδί σημαίνει κάθε άτομο κάτω των 18 ετών.
2. Οι Κατευθυντήριες Γραμμές του Οδηγού (στο εξής «Κατευθυντήριες Γραμμές») ισχύουν για οποιαδήποτε:
 - 2.1. οπτικοακουστική παραγωγή προβάλλεται στα ΜΜΕ στην οποία συμμετέχει παιδί. Τέτοιες παραγωγές μπορεί να είναι προγράμματα τύπου ριάλιτι⁸, σειρές μυθοπλασίας, διαφημίσεις, κινηματογραφικές ταινίες, ενημερωτικές/ψυχαγωγικές/πολιτιστικές εκπομπές κ.ά.
 - 2.2. καλλιτεχνική παραγωγή του χώρου του θεάματος στην οποία συμμετέχει παιδί. Τέτοιες παραγωγές μπορεί να είναι θεατρικές, μουσικές, χορευτικές παραστάσεις, συναυλίες κ.ά.
3. Οι Κατευθυντήριες Γραμμές εφαρμόζονται από την εταιρεία/οργανισμό ή τα άτομα που έχουν την ευθύνη ή/και εμπλέκονται στις πιο πάνω παραγωγές.
4. Στις περιπτώσεις όπου η συμμετοχή των παιδιών στις εν λόγω παραγωγές συνιστά απασχόληση, παράλληλα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές του Οδηγού, εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του Περί Προστασίας των Νέων κατά την Απασχόληση Νόμου του 2001 [48(I)/2001] και των Περί Προστασίας των Νέων κατά την Απασχόληση Κανονισμών του 2012⁹.
5. Ο Οδηγός, επιπρόσθετα, προορίζεται για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και, ειδικότερα, των γονιών που, ενδεχομένως, τα παιδιά τους συμμετέχουν ή επιθυμούν να συμμετέχουν στις εν λόγω παραγωγές.
6. Οι Κατευθυντήριες Γραμμές του Οδηγού δεν αφορούν το περιεχόμενο και το πρόγραμμα εκπαίδευσης που αποσκοπεί στην εκμάθηση, σε παιδιά, γνώσεων και δεξιοτήτων του χώρου των τεχνών ή των ΜΜΕ (π.χ. στην υποκριτική, τη μουσική, την οργανοπαιξία, το χορό).

⁸ **Προγράμματα τύπου ριάλιτι:** Είδος τηλεοπτικού προγράμματος το οποίο παρουσιάζει τις αντιδράσεις προσώπων της καθημερινής ζωής (μη επαγγελματιών) σε συγκεκριμένα ερεθίσματα ή/και στόχους. Τα προγράμματα τύπου ριάλιτι καλύπτουν ευρύ φάσμα εκπομπών και έχουν γίνει διάφορες προσπάθειες για ταξινόμηση και κατηγοριοποίησή τους. Η ταξινόμηση η οποία χρησιμοποιείται από το 2014 από τα Primetime Emmy Awards αναφέρεται α) σε προγράμματα «**μη δομημένης πραγματικότητας**» (*unstructured reality*) π.χ. προβάλλουν την πραγματική καθημερινή ή επαγγελματική ζωή ατόμων, β) σε προγράμματα «**δομημένης πραγματικότητας**» (*structured reality*), π.χ. προβάλλουν τη ζωή ατόμων σε δομημένες τεχνητές συνθήκες που εμπεριέχουν μορφές περιορισμού ή εγκλεισμού σε συγκεκριμένο χώρο και γ) σε προγράμματα «**πραγματικότητας- ανταγωνισμού**» (*reality-competition*), π.χ. διαγωνισμοί ταλέντων, παιχνίδια. (Wikipedia)

⁹ Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε στη ιστοσελίδα του Τμήματος Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Μέρος Β'

Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού και τα Δικαιώματα της Σύμβασης¹⁰ σε σχέση με τη συμμετοχή παιδιών σε οπτικοακουστικές και καλλιτεχνικές παραγωγές

Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού είναι μια από τις τέσσερις βασικές Αρχές της Σύμβασης (άρθρο 3), η οποία είναι θεμελιακής σημασίας, και πρώτιστης προτεραιότητας και η οποία πρέπει να λειτουργεί καθοδηγητικά, στα πλαίσια εφαρμογής των άλλων δικαιωμάτων. Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού καθορίζει ότι, σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής ευημερίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται, πρωτίστως, υπόψη το συμφέρον του παιδιού. Επιπλέον, το κράτος οφείλει να εξασφαλίζει στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων/κηδεμόνων του και να παίρνει για το σκοπό αυτό, όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

Το συμφέρον του παιδιού σπάνια καθορίζεται από ένα ενιαίο, επιτακτικό παράγοντα και κυρίως, λόγω του αδιαίρετου χαρακτήρα της Σύμβασης και της αλληλεξάρτησης των άρθρων της, απαιτεί κατά την Εκτίμηση του Συμφέροντος του Παιδιού¹¹, να λαμβάνεται υπόψη όλο το φάσμα των δικαιωμάτων του. Ως εκ τούτου, κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης για συμμετοχή παιδιού σε οπτικοακουστική και καλλιτεχνική παραγωγή, πρέπει να γίνεται αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων (θετικών ή αρνητικών) που η συμμετοχή θα επιφέρει στο εν λόγω παιδί.

Περαιτέρω, κατά τη συμμετοχή του παιδιού σε μια τέτοια παραγωγή, πρέπει να τηρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις/εγγυήσεις που διασφαλίζουν το συμφέρον και την προστασία του. Η ανάγκη για προστασία των παιδιών κατά τη συμμετοχή τους σε παραγωγές επισημαίνεται και από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (στο εξής η «Επιτροπή»), η οποία εγείρει προβληματισμούς όσον αφορά την εκμετάλλευση παιδιών, ειδικότερα μικρών, από τη βιομηχανία της ψυχαγωγίας, συμπεριλαμβανομένης της τηλεόρασης, του κινηματογράφου, της διαφήμισης και άλλων ΜΜΕ¹².

Επομένως, για τη διασφάλιση του συμφέροντος των παιδιών που συμμετέχουν σε οπτικοακουστικές και καλλιτεχνικές παραγωγές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

- 1. Η Αρχή της Μη Διάκρισης (άρθρο 2)** καθορίζει την υποχρέωση για σεβασμό στα δικαιώματα κάθε παιδιού χωρίς καμία διάκριση και ανεξάρτητα από την κατάσταση και το καθεστώς των γονέων του.

¹⁰Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, επικυρώθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία το 1991 (μετά τη ψήφιση του Νόμου 243/1990) και έχει αυξημένη ισχύ έναντι οποιουδήποτε εθνικού νόμου.

¹¹General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, CRC/C/GC/14, (art. 3, para. 1).

¹²General Comment No. 7 (2005). Implementing child rights in early childhood. CRC/C/GC/7/Rev.1, [par.36(e)].

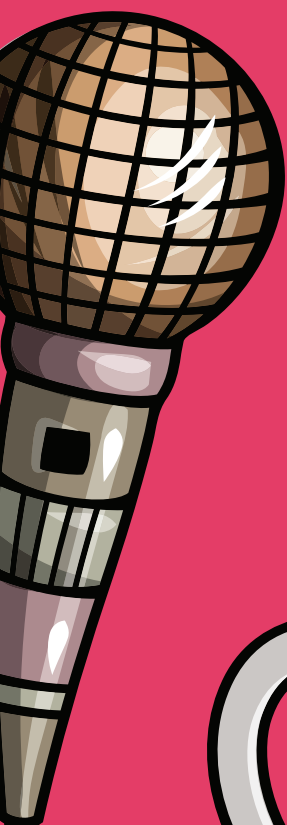
2. **Η Αρχή του Δικαιώματος στη Ζωή, στην Επιβίωση και στην Ανάπτυξη** (άρθρο 6) καθορίζει ότι τα κράτη οφείλουν να αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή, στην επιβίωση και στην υγιή ανάπτυξη και ότι έχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να τα διασφαλίζουν.
3. **Η Αρχή της Συμμετοχής** (άρθρο 12) καθορίζει ότι τα κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν στο παιδί που είναι ικανό να σχηματίσει τις δικές του απόψεις, το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης των απόψεών του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα το αφορά, δίνοντας στις απόψεις του παιδιού το απαιτούμενο βάρος, σύμφωνα με την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του. Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να ασκούν επιλογή και αυτονομία στο παιχνίδι και στις ψυχαγωγικές τους δραστηριότητες, καθώς και στη συμμετοχή τους σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες.
4. **Δικαίωμα για καθοδήγηση στη βάση των αναπτυσσόμενων ικανοτήτων του παιδιού** (άρθρο 5). Οι γονείς/κηδεμόνες οφείλουν να παρέχουν στο παιδί, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, την κατάλληλη καθοδήγηση. Οι «αναπτυσσόμενες ικανότητες του παιδιού» αφορούν τις διαδικασίες ανάπτυξης, ωρίμανσης και μάθησης, μέσα από τις οποίες το παιδί σταδιακά αναπτύσσει ικανότητες, αποκτά γνώσεις/δεξιότητες, αναπτύσσει στάσεις, οικοδομεί την κατανόησή του για τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της κατανόησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πώς αυτά εκπληρώνονται. Η μεταχείριση του παιδιού στα θέματα που το αφορούν πρέπει να συνάδει, αλλά και να διαφοροποιείται ανάλογα με το στάδιο των αναπτυσσόμενων ικανοτήτων του.
5. **Δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης** (άρθρο 13). Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης οποιουδήποτε είδους πληροφοριών και ιδεών, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό προφορική, γραπτή, τυπωμένη ή καλλιτεχνική μορφή ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του παιδιού.
6. **Δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και αξιοπρέπεια** (άρθρο 16). Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του.
7. **Δικαίωμα στην ανάπαυση και το παιχνίδι** (άρθρο 31). Το παιδί έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλα για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή. Τα πολιτιστικά δικαιώματα των παιδιών περιλαμβάνουν τόσο το δικαίωμα πρόσβασης για παρακολούθηση πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, καθώς και το δικαίωμά τους να συμμετέχουν σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες που έχουν σχεδιαστεί με επίκεντρο το παιδί¹³.

¹³Hodgkin, R., & Newell, P. (2007). Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. Geneva: UNICEF. (page 473).

8. **Δικαίωμα στην πληροφόρηση και ο ρόλος των ΜΜΕ** (άρθρο 17). Το παιδί πρέπει να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες και σε υλικό που προέρχεται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, κυρίως σε αυτό που αποσκοπεί στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του. Η πρόσβαση σε αυτές τις πληροφορίες και τα υλικά είναι απαραίτητη για την υλοποίηση του δικαιώματος να συμμετέχουν πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική δραστηριότητα¹⁴.
9. **Δικαίωμα στην υγεία** (άρθρο 24). Το παιδί έχει δικαίωμα να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων.
10. **Δικαίωμα στην προστασία από κάθε μορφή βίας** (άρθρο 19). Το παιδί έχει δικαίωμα να προστατεύεται από κάθε μορφή βίας, προσβολής, παραμέλησης, εγκατάλειψης, σωματικής, ψυχολογικής, πνευματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, όσο βρίσκεται στην ευθύνη των γονιών και/ή των κηδεμόνων του ή άλλων προσώπων, στα οποία αυτοί το έχουν εμπιστευθεί.
11. **Δικαίωμα στην προστασία από οικονομική εκμετάλλευση** (άρθρο 32). Το παιδί έχει δικαίωμα να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή του ή να βλάψει την υγεία του ή τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή του.
12. **Δικαίωμα στην προστασία από κάθε μορφή εκμετάλλευσης** (άρθρο 36). Το παιδί έχει δικαίωμα να προστατεύεται από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης, επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του. Όσον αφορά στα δικαιώματα στην προστασία, η Επιτροπή επισημαίνει την αναγκαιότητα για δημιουργία προστατευτικού ρυθμιστικού πλαισίου, μέσω νομοθεσίας, κανονισμών ή κατευθυντήριων γραμμών ώστε σε συνδυασμό με αποτελεσματικούς εποπτικούς μηχανισμούς να εξασφαλίζεται ότι όλα τα μέλη της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένου και του τομέα των επιχειρήσεων, συμμορφώνονται με τις διατάξεις του άρθρου 31. Στα πλαίσια του ρυθμιστικού πλαισίου θα πρέπει να περιληφθούν, ανάμεσα σε άλλες, διατάξεις για την προστασία των παιδιών από πολιτιστικό, καλλιτεχνικό ή ψυχαγωγικό υλικό το οποίο μπορεί να είναι επιβλαβές για την παιδική ευημερία και προστασία¹⁵.

¹⁴General comment No. 17 (2013) on the right of the child to rest, leisure, play, recreational activities, cultural life and the arts, CRC/C/GC/17, (par. 22).

¹⁵General comment No. 17 (2013) on the right of the child to rest, leisure, play, recreational activities, cultural life and the arts, CRC/C/GC/17, (par. 57).

Μέρος Γ'

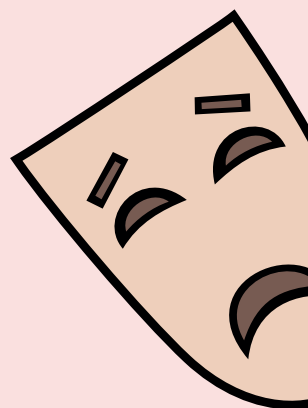

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

Δεδομένων όλων των πιο πάνω, δημιουργήθηκαν οι Κατευθυντήριες Γραμμές, οι οποίες ομαδοποιήθηκαν σε έξι βασικές θεματικές κατηγορίες. Στην κάθε κατηγορία περιλήφθηκαν οι βασικές προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούνται προκειμένου να διασφαλίζονται τα δικαιώματα των παιδιών που συμμετέχουν.

Οι έξι θεματικές είναι οι εξής:

- 1. Προϋποθέσεις Εκτίμησης του Συμφέροντος του Παιδιού**
- 2. Προϋποθέσεις Περιεχομένου**
- 3. Προϋποθέσεις Συμμετοχής**
- 4. Προϋποθέσεις Ασφάλειας και Υγείας**
- 5. Προϋποθέσεις Προστασίας**
- 6. Ρυθμιστικό Πλαίσιο**

1. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

- 1.1. Η εκτίμηση του συμφέροντος του παιδιού είναι μια **συνεχής διαδικασία**, κατά την οποία πρέπει να αξιολογούνται και να συνυπολογίζονται πολλαπλοί παράμετροι και η οποία **επιβάλλεται πριν και κατά τη συμμετοχή του παιδιού σε παραγωγή**. Συγκεκριμένα, πρέπει να συνυπολογίζονται:
- 1.1.1. Όλες οι προϋποθέσεις που περιλαμβάνονται στις πέντε θεματικές κατηγορίες των Κατευθυντήριων Γραμμών (εκτίμηση του συμφέροντος, περιεχομένου, συμμετοχής, ασφάλειας και υγείας, και προστασίας).
 - 1.1.2. Η ηλικία, η ωριμότητα και οι αναπτυσσόμενες ικανότητες του παιδιού. Εξυπακούεται ότι στις μικρότερες ηλικίες απαιτείται μεγαλύτερη προστασία και, επομένως, μεγαλύτερη συμμόρφωση στην εφαρμογή των Κατευθυντήριων Γραμμών. Ελαστικότητα στην εφαρμογή των Κατευθυντήριων Γραμμών μπορεί να εφαρμόζεται, εξελικτικά, για παιδιά άνω των 15 ετών, νοουμένου ότι λαμβάνεται υπόψη η ωριμότητα, οι αναπτυσσόμενες ικανότητες και οι απόψεις του ανα περίπτωση επηρεαζόμενου παιδιού.
 - 1.1.3. Οι επιπτώσεις που η συμμετοχή καθαυτή ή/και οι απαιτήσεις/υποχρεώσεις της θα επιφέρουν ή επιφέρουν στις διάφορες πτυχές της ζωής του παιδιού, όπως στην εκπαίδευσή του, στην κοινωνική/σχολική του προσαρμογή, στην ξεκούραση/υγεία του, καθώς και στην ψυχολογική/συναισθηματική του κατάσταση (π.χ. άγχος λόγω των διαδικασιών κρίσεων και βαθμολογιών).
 - 1.1.4. Ο βαθμός, η έκταση και το είδος της έκθεσης του παιδιού στα ΜΜΕ και οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι ως προς τη σωματική, πνευματική και ηθική του ανάπτυξη.
- 1.2. Η εκτίμηση και διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού βαραίνει κατά κύριο λόγο τους επαγγελματίες υπεύθυνους της παραγωγής και, κατά δεύτερο, τους γονείς/κηδεμόνες, οι οποίοι στις πλείστες των περιπτώσεων δεν έχουν κατάρτιση ή/και πείρα στο χώρο των ΜΜΕ και του θεάματος.

2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

2.1. Περιεχόμενο

- 2.1.1. Παραγωγή στην οποία συμμετέχουν παιδιά πρέπει κατά κύριο λόγο να απευθύνεται σε οικογένειες ή παιδιά. Επομένως, όταν πρόκειται για οπτικοακουστική παραγωγή, αυτή πρέπει να μπορεί να προβληθεί στην οικογενειακή ζώνη, όπως αυτή καθορίζεται από τη σχετική εθνική νομοθεσία¹⁶.
- 2.1.2. Το θέμα της παραγωγής να έχει, κατά προτίμηση, εκπαιδευτικό ή ψυχαγωγικό περιεχόμενο και, επομένως, να συνεισφέρει στην άσκηση του δικαιώματος του παιδιού σε εκπαίδευση, ψυχαγωγία και καλλιτεχνική έκφραση.
- 2.1.3. Συστήνεται η **καθολική αποχή των παιδιών από παραγωγή τύπου ριάλιτι, «μη δομημένης πραγματικότητας»,** η οποία προβάλλει την πραγματική καθημερινή ζωή, και **«δομημένης πραγματικότητας»,** η οποία προβάλλει τη ζωή σε δομημένες τεχνητές συνθήκες, **είτε των ιδίων των παιδιών ή/και των οικογενειών τους**¹⁷.
- 2.1.4. Το θέμα, η γλώσσα, οι διαδικασίες και οι αποφάσεις που λαμβάνονται στην παραγωγή δεν πρέπει να στηρίζονται στο φύλο, την εθνοτική ή θρησκευτική καταγωγή των παιδιών που συμμετέχουν ή να στιγματίζει παιδιά ή ομάδες παιδιών. Γενικότερα, η παρουσίαση και θεματολογία της παραγωγής, καθώς και η συμμετοχή των παιδιών, δεν πρέπει να συνδέονται με τη δημιουργία ή/και προώθηση στερεοτύπων (π.χ. όσον αφορά τους έμφυλους ρόλους) ή/και να ενισχύουν διακρίσεις προς συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού (π.χ. ατόμων με αναπηρία, μεταναστών, ηλικιωμένων).

2.2. Συμμετέχοντες

- 2.2.1. Δεν συστήνεται η συμμετοχή παιδιών κάτω των 3 μηνών σε παραγωγές, εκτός κι αν στοχεύουν στην προώθηση του μητρικού θηλασμού και του εμβολιασμού.
- 2.2.2. Δεν συστήνεται η συμμετοχή παιδιών κάτω των 8 ετών σε παραγωγές τύπου ριάλιτι¹⁸ οποιασδήποτε μορφής.

¹⁶Οι περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμοι του 1998 μέχρι του 2017 [7(Ι)/1998 όπως τροποποιήθηκε]; Οι περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμοί του 2000 και 2006 (Κ.Δ.Π. 10/2000, όπως τροποποιήθηκε).

¹⁷Για τους ορισμούς των παραγωγών τύπου ριάλιτι βλέπε υποσημείωση 8.

¹⁸Για τους ορισμούς των προγραμμάτων τύπου ριάλιτι βλέπε υποσημείωση 8.

- 2.2.3. Δεν συστήνεται σε παραγωγές με διαγωνιστικό στοιχείο να ανταγωνίζονται παιδιά με ενήλικες.
- 2.3. Ρόλος.** Όσον αφορά τους ρόλους που καλούνται τα παιδιά να υποδυθούν θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ηλικία, η ωριμότητα, η συναισθηματική ή ψυχολογική ανάπτυξη και η ευαισθησία του παιδιού. Ειδικότερα, συστήνεται να αποφεύγεται η παρουσίαση παιδιού:
- 2.3.1. Σε ρόλο/σκηνές/διαλόγους ακατάλληλους για την ηλικία του (π.χ. να ντύνεται σαν ενήλικας ή να γίνεται ενήλικας για να εκτελέσει ένα ρόλο) ή που μπορεί να προκαλέσουν άγχος/αγωνία ή να το θέσουν σε ντροπιαστικές καταστάσεις.
- 2.3.2. Να κάνει χρήση ή να προσποιείται ότι κάνει χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών (π.χ. αλκοόλ, καπνικές ή ναρκωτικές ουσίες) ή να επιδίδεται σε οποιοδήποτε είδους αντικοινωνική δραστηριότητα και παραβατική συμπεριφορά.
- 2.3.3. Σε οποιαδήποτε κατάσταση που περιλαμβάνει γυμνό (είτε του παιδιού ή άλλου προσώπου) ή να επιδίδεται σε οποιαδήποτε μορφή σεξουαλικής ή ερωτικής συμπεριφοράς.
- 2.3.4. Σε σκηνές που εμπεριέχουν βία, είτε λεκτική είτε σωματική. Σε προγράμματα όπου παρουσιάζεται ενδοοικογενειακή βία ή οποιαδήποτε άλλη μορφή βίας, θα πρέπει το σενάριο και η σκηνοθεσία να προσαρμόζονται με τρόπο ώστε να διασφαλίζουν την ευημερία και προστασία του εμπλεκόμενου παιδιού.
- 2.4.** Τα άτομα που συνθέτουν τις **κριτικές επιτροπές** να έχουν κατάρτιση ή/και επαγγελματική εμπειρία σχετική με το θέμα που καλούνται να κρίνουν, καθώς και εμπειρία συναναστροφής και επικοινωνίας με παιδιά. Επιπρόσθετα, συστήνεται η ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ κριτών και συμμετέχοντων παιδιών, καθώς αυτή συντείνει στην καλύτερη διαχείριση του άγχους των παιδιών.
- 2.5.** Η διαδικασία των **casting** να είναι ατομική, σε φιλικό προς τα παιδιά κλίμα και να προηγείται επεξήγηση σε σχέση με τη διαδικασία. Η ενημέρωση για απόρριψη ή έγκριση να δίνεται σε συνεργασία με τους γονείς και να μην προβάλλονται, σε περίπτωση τηλεοπτικής παραγωγής, στην τηλεόραση.
- 2.6.** Οι **συντονιστές/παρουσιαστές παραγωγών** να έχουν εμπειρία επαφής και επικοινωνίας με παιδιά και η συνομιλία/συνέντευξη να γίνεται με φιλικό προς αυτά τρόπο.

- 2.7.** Οι διαδικασίες των παραγωγών διαγωνιστικού τύπου δεν πρέπει να βασίζονται ή να προωθούν **τον ανταγωνισμό** μεταξύ των παιδιών. Επομένως:
- 2.7.1. Κατά την αξιολόγηση της επίδοσης του παιδιού από τους κριτές, συστήνεται η αποφυγή χρήσης αριθμητικής αξιολόγησης. Αντίθετα, συστήνεται η όποια αξιολόγηση να είναι ποιοτική, με τη μορφή ενθαρρυντικών σχολίων και συμβουλών, και να αποσκοπεί στη βελτίωση της απόδοσης και της μάθησης.
 - 2.7.2. Συστήνεται να μην χρησιμοποιείται διαδικασία αποχώρησης οποιασδήποτε μορφής, ούτε μερική ή ολική χρήση τηλεφωνικής διαδικασίας για την ανάδειξη νικητή.
 - 2.7.3. Συστήνεται να μην παραχωρούνται χρηματικά έπαθλα στους νικητές. Αντίθετα, συστήνεται τα έπαθλα να έχουν εκπαιδευτικό ή ψυχαγωγικό χαρακτήρα και να είναι κατάλληλα με βάση την ηλικία και τα ενδιαφέροντα της ομάδας των παιδιών που συμμετέχουν.

3. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

3.1. Ενημέρωση/πληροφόρηση πριν τη λήψη απόφασης για συμμετοχή. Οι υπεύθυνοι της παραγωγής, πριν την απόφαση για συμμετοχή παιδιών, έχουν την ευθύνη να παρέχουν στους γονείς και τα παιδιά ολοκληρωμένη και επαρκή πληροφόρηση σχετικά με:

- 3.1.1. Το περιεχόμενο της παραγωγής, τις διαδικασίες που θα ακολουθηθούν και τις υποχρεώσεις που αναμένονται από τα παιδιά και την οικογένειά τους. Η ενημέρωση αυτή πρέπει να παραδίδεται στους γονείς γραπτώς και να παρουσιάζεται στα παιδιά με κατανοητό και φιλικό τρόπο ώστε να μπορούν να διατυπώνουν απόψεις, απορίες και προβληματισμούς.
- 3.1.2. Τις συνέπειες που θα μπορούσε να έχει η συμμετοχή σε μια τέτοια παραγωγή στις διάφορες πτυχές της ζωής των παιδιών (π.χ. εκπαίδευση, σχολική προσαρμογή, κοινωνικές σχέσεις, ψυχολογική κατάσταση).
- 3.1.3. Τις εύλογα προβλέψιμες συνέπειες, λόγω της δημόσιας προβολής και έκθεσης του παιδιού στα ΜΜΕ.

3.2. Απόφαση συμμετοχής/Συγκατάθεση

- 3.2.1. Απαραίτητη η εξασφάλιση γραπτής συγκατάθεσης γονιού και παιδιού (ανάλογα με την ηλικία, την ωριμότητα και τις αναπτυσσόμενες ικανότητές του).
- 3.2.2. Οι συγκαταθέσεις δεν πρέπει να συνοδεύονται από οποιαδήποτε οικονομικά ή άλλα ωφελήματα προς το παιδί ή το γονιό.
- 3.2.3. Απαραίτητη η υπογραφή συμφωνίας μεταξύ των υπεύθυνων της παραγωγής και γονέων ή των γονέων και του παιδιού ή του παιδιού, ανάλογα πάντοτε με την ηλικία, την ωριμότητα και ανάπτυξή του. Στη συμφωνία θα πρέπει να περιγράφονται με σαφήνεια οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των δύο μερών. Σε περίπτωση δε απασχόλησης παιδιού ή παροχής υπηρεσιών από παιδί σε οποιαδήποτε παραγωγή, θα πρέπει στη συμφωνία να προβλέπεται ο ανάλογος μισθός ή αποζημίωση για τις παρεχόμενες υπηρεσίες και να καθίσταται σαφές ότι εφαρμόζονται όλες οι σχετικές εργατικές νομοθεσίες ή/και οι νομοθεσίες περί ασφάλειας και υγείας στο χώρο εργασίας.
- 3.2.4. Σε περίπτωση υποψίας ότι η απόφαση συμμετοχής του παιδιού είναι αποτέλεσμα πίεσης ή μη ελεύθερης βούλησης ή σε περίπτωση ξεκάθαρης δήλωσης του παιδιού για άρνηση συμμετοχής, η άμεση διακοπή της συμμετοχής αποτελεί υποχρέωση των υπεύθυνων της παραγωγής.

- 3.2.5 Η συγκατάθεση των γονιών ή του παιδιού για συμμετοχή σε παραγωγή, δεν αφαιρεί την υποχρέωση των υπεύθυνων της παραγωγής για σεβασμό των παιδιών, ως ατόμων με δικαιώματα και αξιοπρέπεια, και ως εκ τούτου, την υποχρέωσή τους να ακούνε το παιδί και να διαπιστώνουν την ελεύθερη βούλησή του, καθώς επίσης και να το αφήνουν να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του.
- 3.2.6. Η συγκατάθεση των γονέων ή του παιδιού για συμμετοχή δεν αναιρεί την υποχρέωση των υπεύθυνων παραγωγής για πλήρη σεβασμό του δικαιώματος του παιδιού στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, και, ως εκ τούτου, δεν πρέπει να παρουσιάζονται πληροφορίες που εμπίπτουν στη σφαίρα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του παιδιού ή/και που δεν σχετίζονται με το θέμα της παραγωγής.

3.3. Κατά τη συμμετοχή

- 3.3.1. Ο χώρος, οι διαδικασίες και τα τεχνικά μέρη μιας παραγωγής δεν είναι οικεία στα παιδιά. Απαιτείται προετοιμασία και εξοικείωση των παιδιών με τα τεχνικά και τα διαδικαστικά μέρη της παραγωγής.
- 3.3.2. Δημιουργία κλίματος φιλικού προς τα παιδιά, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σε αυτά να διατυπώνουν τις απόψεις τους, τις σκέψεις και τους προβληματισμούς τους, τόσο όσον αφορά τα διαδικαστικά της συμμετοχής τους, όσο για την ερμηνεία και την εμφάνισή τους.
- 3.3.3. Όπου είναι εφικτό να δίνεται η δυνατότητα στο παιδί ή/και στο γονιό να εγκρίνει το τελικό μονταρισμένο πλάνο.
- 3.3.4. Να παρέχεται στο παιδί η δυνατότητα αποχώρησης, οποιαδήποτε στιγμή, χωρίς καμία επίπτωση.

4. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ

4.1. Ωράρια

- 4.1.1. Στις περιπτώσεις όπου η συμμετοχή συνιστά απασχόληση να τηρούνται και οι πρόνοιες της σχετικής με την απασχόληση νομοθεσίας.¹⁹
- 4.1.2. Οι πρόνοιες, όσον αφορά τα ωράρια, της σχετικής με την απασχόληση νομοθεσίας μπορούν να χρησιμοποιούνται ως κατευθυντήριες γραμμές, έστω κι αν η συμμετοχή των παιδιών σε μια παραγωγή δεν συνιστά απασχόληση.
- 4.1.3. Συστήνεται όπως η συμμετοχή παιδιού σε παραγωγή πραγματοποιείται σε περιόδους σχολικών διακοπών.
- 4.1.4. Σε περιπτώσεις συμμετοχής σε σχολικές ημέρες θα πρέπει το ωράριο να ρυθμίζεται ώστε να μην επηρεάζει δυσανάλογα τα υπόλοιπα δικαιώματα των παιδιών, με ιδιαίτερη αναφορά στο δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην υγεία (σωματική και ψυχολογική) ή να προκαλεί μακρά, σε διάρκεια και ένταση, διαταραχή του συνήθους ρυθμού ζωής των παιδιών.
- 4.1.5. Οι πρόβες/γυρίσματα (ωράριο, συχνότητα, διάρκεια) πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ηλικία και τις αναπτυξιακές ανάγκες του παιδιού. Οι ώρες συμμετοχής ενός παιδιού μετρούν από τη στιγμή που παρουσιάζεται στο χώρο της παραγωγής και συμπεριλαμβάνουν και την ώρα που αφιερώνεται για την ετοιμασία του (ενδυμασία, μακιγιάζ).
- 4.1.6. Οι υπεύθυνοι της παραγωγής οφείλουν να προβαίνουν στις ανάλογες διευθετήσεις και στην κατάλληλη προεργασία ώστε οι ώρες που το παιδί συμμετέχει στην παραγωγή να είναι στο μεγαλύτερο βαθμό παραγωγικές και να μην το υποβάλλουν σε αχρειαστή ταλαιπωρία.

4.2. Εγκαταστάσεις, μέτρα ασφάλειας και υγείας

- 4.2.1. Θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να εφαρμόζονται οι πρόνοιες της σχετικής με την ασφάλεια και υγεία στο χώρο εργασίας νομοθεσίας²⁰.
- 4.2.2. Εκτίμηση/αξιολόγηση, σύμφωνα με την προαναφερθείσα νομοθεσία, των κινδύνων, η οποία να λαμβάνει υπόψη ότι στο χώρο θα παρίσταται παιδί, με συγκεκριμένες σωματικές, νοητικές και αναπτυξιακές ικανότητες και λήψη των αναγκαίων μέτρων για την προστασία του.

¹⁹Οι περί Προστασίας των Νέων κατά την Απασχόληση Νόμοι του 2001 ως το 2012 [48(Ι)/2001 όπως τροποποιήθηκε]; Οι περί Προστασίας των Νέων κατά την Απασχόληση Κανονισμοί του 2012 [Κ.Δ.Π. 78/2012].

²⁰Οι περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία Νόμοι του 1996 ως το 2015 [89(Ι)/1996 όπως τροποποιήθηκε].

- 4.2.3. Στις περιπτώσεις συμμετοχής παιδιών βρεφικής/νηπιακής ηλικίας, συστήνεται η λήψη διαβεβαιώσεων σχετικά με το ότι η συμμετοχή δεν θα είναι επιζήμια για την υγεία του και ότι θα ληφθούν τα επιπρόσθετα μέτρα που απαιτούνται για τη διασφάλιση της φροντίδας και προστασίας του.
- 4.2.4. Η παραγωγή πρέπει να διασφαλίζει ότι τα παιδιά του ίδιου φύλου έχουν τουαλέτες και χώρο όπου μπορούν να ντύνονται και να ξεντύνονται ιδιωτικά. Τα παιδιά δεν πρέπει να μοιράζονται καμαρίνια και τουαλέτες με ενήλικες ή με παιδιά του αντίθετου φύλου.
- 4.2.5. Πρέπει να διαμορφωθεί, στο χώρο της παραγωγής, κατάλληλος με την ηλικία και τις ανάγκες των παιδιών που συμμετέχουν, χώρος ξεκούρασης, καθώς και να παρέχονται κατάλληλες δραστηριότητες απασχόλησης.
- 4.2.6. Σε εύλογα χρονικά διαστήματα κατά τη διάρκεια της συμμετοχής, πρέπει να παρέχεται στα παιδιά κατάλληλη με την ηλικία τους διατροφή.
- 4.2.7. Ανάθεση σε συνοδούς/επιτηρητές/επόπτες της ευθύνης επιτήρησης των παιδιών²¹.
- 4.2.8. Η παραγωγή οφείλει να μην επιτρέπει τη συμμετοχή παιδιού σε περίπτωση σοβαρής ασθένειας ή τραυματισμού του ή ακόμα και στην περίπτωση όπου μεταφέρει μεταδοτική ασθένεια που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την υγεία άλλων ατόμων.
- 4.2.9. Αυστηρή τήρηση της εθνικής νομοθεσίας που ρυθμίζει το κάπνισμα²².

²¹Για περισσότερα βλέπε Προϋποθέσεις Προστασίας.

²²Ο περί Προστασίας της Υγείας (Έλεγχος του Καπνίσματος) Νόμος του 2017 [24(Ι)/2017].

5. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

- 5.1.** Τα παιδιά αποτελούν ευάλωτη ομάδα και η ανάγκη για ειδική προστασία και μέριμνα κατά τη συμμετοχή τους σε παραγωγές του χώρου των ΜΜΕ και του θεάματος είναι σημαντική και αδιαμφισβήτητη. Η ευθύνη για την προστασία τους στα πλαίσια της συμμετοχής τους, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε συγκατάθεση δοθεί από συμμετέχοντα ή γονέα/κηδεμόνα, βαραινεί, κατά κύριο λόγο, τους υπεύθυνους της παραγωγής.
- 5.2.** Κάθε επιχείρηση/εταιρεία/οργανισμός με παραγωγές στις οποίες συμμετέχουν παιδιά ή/και έχουν επαφές με παιδιά, στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, οφείλουν να δημιουργήσουν **Πολιτική Προστασίας του Παιδιού (Child Protection Policy)**²³, η οποία να εφαρμόζεται από όλα τα μέλη τους.
- 5.3.** Κάθε επιχείρηση/εταιρεία/οργανισμός με παραγωγές στις οποίες συμμετέχουν παιδιά ή/και έχουν επαφές με παιδιά, στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, οφείλουν να δημιουργήσουν **Κώδικα Δεοντολογίας**²⁴, ο οποίος να καθορίζει την αναμενόμενη συμπεριφορά του κάθε μέλους του προσωπικού προς τα παιδιά.
- 5.4. Προστασία παιδικότητας.** Τα παιδιά δεν πρέπει να καλούνται να υιοθετούν ή να μιμηθούν πρότυπα και συμπεριφορές που δεν συνάδουν με την ηλικία τους ή με την ιδιότητά τους ως παιδιών [π.χ. αντικειμενοποίηση του σώματος, προβολή της σεξουαλικότητας, ακατάλληλη με την ηλικία εμφάνιση (ένδυση, μακιγιάζ, κόμμωση), μικρομεγαλισμός, ακατάλληλη γλώσσα].
- 5.5. Ψυχολογική προστασία.** Πρέπει να διασφαλίζεται ότι:
- 5.5.1. Κανένα παιδί δεν εκτίθεται σε γελοιοποίηση, προσβολή ή αποθάρρυνση, σκληρά σχόλια ή οποιαδήποτε συμπεριφορά που θα μπορούσε να επηρεάσει τη συναισθηματική του υγεία.
- 5.5.2. Δεν προκαλείται αδικαιολόγητο στο παιδί άγχος ή ανησυχία από τη συμμετοχή του σε κάποια παραγωγή ή από την προβολή της.
- 5.5.3. Δεν εκτίθεται το παιδί σε αγχωτικές/πιεστικές καταστάσεις με σκοπό να επιτύχει ρεαλιστική παρουσίαση μιας συναισθηματικής αντίδρασης.

²³Department of Health & Children (Ireland). (1999). Our Duty to Care. The Principles of good practice for the protection of children & young people; The Arts Council/An Chomhairle Ealaíon (Ireland). (2005). Guidelines for the protection and welfare of children and young people in the Arts Sector; British Broadcasting Corporation (BBC). (2015). Child Protection Policy.

²⁴Department of Health & Children (Ireland). (1999). Our Duty to Care. The Principles of good practice for the protection of children & young people; The Arts Council/An Chomhairle Ealaíon (Ireland). (2005). Guidelines for the protection and welfare of children and young people in the Arts Sector; British Broadcasting Corporation (BBC). Code of conduct: child protection.

- 5.5.4. Καλλιεργούνται εντυπώσεις στα παιδιά που ανταποκρίνονται στις ικανότητες/ταλέντα τους, χωρίς να δημιουργούνται υπέρμετρες προσδοκίες όσον αφορά πετυχημένες επαγγελματικές σταδιοδρομίες στο χώρο του θεάματος και των ΜΜΕ, ειδικότερα σε μικρότερα παιδιά.
 - 5.5.5. Παρέχεται, ειδικά σε παραγωγές με θέμα/σκηνές που εμπεριέχουν κακοποίηση, βία, θάνατο, ψυχολογική και συναισθηματική προετοιμασία, στήριξη και καθοδήγηση από επαγγελματία ψυχολόγο.
 - 5.5.6. Υπάρχει διαθέσιμη η παροχή ψυχολογικής και συναισθηματικής στήριξης από επαγγελματία, σε κάθε παραγωγή, κατά την οποία δημιουργούνται συνθήκες έντονου άγχους και πίεσης στα παιδιά.
 - 5.5.7. Υπάρχει διαθέσιμη η παροχή συμβουλευτικής προς τους γονείς για τον τρόπο που πρέπει να αντιμετωπίζουν την αποτυχία ή επιτυχία του παιδιού τους, κατά τη συμμετοχή του σε παραγωγή.
- 5.6. Προστασία κατά την έκθεση στα ΜΜΕ.** Να υπάρχει διαθέσιμη παροχή, από ειδικούς, συμβουλευτικής και στήριξης προς τους γονείς και τα παιδιά για τον κατάλληλο χειρισμό των επιπτώσεων που μπορεί να προκύψουν λόγω της δημόσιας έκθεσής τους.
- 5.7. Συνοδοί/Επόπτες/Επιτηρητές**
- 5.7.1. Συστήνεται, ειδικά όπου η συμμετοχή αφορά ομάδα παιδιών, η επιτήρηση των παιδιών από συνοδούς/επόπτες/επιτηρητές, οι οποίοι να έχουν κατάρτιση σε θέματα συναφή με παιδιά.
 - 5.7.2. Πρέπει να εξασφαλίζεται ικανοποιητική αντιστοιχία συνοδών/εποπτών/επιτηρητών, σε σχέση με τον αριθμό των παιδιών που συμμετέχουν (π.χ. ένας επόπτης ανά 10-12 παιδιά) και να λαμβάνεται υπόψη η ηλικία των παιδιών και το φύλο.
 - 5.7.3. Τα παιδιά να μπορούν να αποστρέφονται σε αυτούς για καθοδήγηση, προστασία, αποσαφήνιση και υποστήριξη. Ρόλος τους είναι να διασφαλίζουν την ευημερία του παιδιού και ότι κανένας (π.χ. προσωπικό, σκηνοθέτες, άλλα παιδιά) δεν προβαίνει σε οποιανδήποτε επιζήμια ενέργεια για το παιδί ενόσω συμμετέχει σε παραγωγή.
 - 5.7.4. Το παιδί μπορεί να επιβλέπεται και από το γονιό/κηδεμόνα ή άλλο ενήλικο πρόσωπο που θα ορίσει υπεύθυνο ο γονιός/κηδεμόνας. Ειδικότερα, στις περιπτώσεις παιδιών κάτω των 6 ετών συστήνεται η παρουσία/επίβλεψη από το γονιό/κηδεμόνα.

6. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- 6.1. Υλοποίηση, από την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, της υποχρέωσης²⁵ για υιοθέτηση Κώδικα Δεοντολογίας, εφαρμοστέου από τους παρόχους υπηρεσιών οπτικοακουστικού περιεχομένου, στον οποίο να καθορίζονται οι κοινές κατευθυντήριες γραμμές ως προς τη συμμετοχή ανηλίκων και ο τρόπος συμπεριφοράς των εν λόγω παρόχων, για σκοπούς διασφάλισης, προαγωγής και προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών.
- 6.2. Ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου συστήνεται να δημιουργήσει Πολιτική Προστασίας του Παιδιού ή/και Κώδικα Δεοντολογίας που να καθορίζει τη συμμετοχή παιδιών σε θεατρικές παραγωγές.
- 6.3. Οι πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικού περιεχομένου, ως αποτέλεσμα του καθεστώτος αυτορρύθμισης ή/και καθεστώτος συρρύθμισης μεταξύ περισσότερων παρόχων οπτικοακουστικού περιεχομένου, συστήνεται να δημιουργήσουν Πολιτική Προστασίας του Παιδιού ή/και Κώδικα Δεοντολογίας που να καθορίζει τη συμμετοχή παιδιών στις παραγωγές τους.
- 6.4. Οι πάροχοι υπηρεσιών καλλιτεχνικού περιεχομένου, ως αποτέλεσμα του καθεστώτος αυτορρύθμισης ή/και καθεστώτος συρρύθμισης μεταξύ περισσότερων παρόχων καλλιτεχνικού περιεχομένου συστήνεται να δημιουργήσουν Πολιτική Προστασίας του Παιδιού ή/και Κώδικα Δεοντολογίας που να καθορίζει τη συμμετοχή παιδιών στις παραγωγές τους.
- 6.5. Κάθε αρμόδια Αρχή με υποχρεώσεις που απορρέουν από τη νομοθεσία, οι οποίες αφορούν τη συμμετοχή παιδιών σε παραγωγές, να διασφαλίζει, σε συνεργασία και συντονισμό με άλλες Αρχές όπου ενδεικνύεται, την αποτελεσματική εφαρμογή των νόμων.

²⁵Άρθρο 29Α(5) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμοι του 1998 μέχρι του 2017 [7(Ι)/1998 όπως τροποποιήθηκε].

Στοιχεία επικοινωνίας

Ταχυδρομική Διεύθυνση:
Επίτροπος Προστασίας
των Δικαιωμάτων του Παιδιού
Γωνία Απελλή και Παύλου Νιρβάνα
5ος όροφος, 1496, Λευκωσία

Τηλ: 22 873 200
Φαξ: 22 872 365
Email: childcom@ccr.gov.cy
Ηλ. Διεύθυνση: www.childcom.org.cy

 Επίτροπος Προστασίας
των Δικαιωμάτων του Παιδιού - Κύπρος